

Fővárosi Ítéletőábla

6.Pf.20.454/2022/5.

A Fővárosi Ítéletőábla az Ikanov Űgyvédi Iroda (űgyvéd címe, űgyintéző: dr. Ikanov Gábor űgyvéd) által képviselt I.r. felperes (I.r. felperes címe) I. rendű, II.r. felperes (II.r. felperes címe) II. rendű és III.r. felperes (III.r. felperes címe) III. rendű felpereseknek, dr. Hegedűs László űgyvéd (űgyvéd címe) által képviselt I.r. alperes (I.r. alperes címe) I. rendű, II.r. alperes (I.r. alperes címe) II. rendű és III.r. alperes (I.r. alperes címe; tartózkodási hely: BV Intézetl BV Intézet címe) III. rendű alperesek ellen sérelemdíj íránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2022. május 6. napján meghozott 27.P.20.548/2020/63. számú ítélete ellen az I-III. rendű felperes részéről 64. sorszámon előterjesztett és az I-III. rendű alperesek által Pf. 3. sorszámon előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéletőábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és a III. rendű alperes által a II. rendű felperesnek fizetendő tőke összegét 7.000.000 (hétmillió) forintra, a III. rendű felperesnek fizetendő tőke összegét 5.000.000 (ötmillió) forintra felemeli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és a II. rendű alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 127.000 (százhuszonhét ezer) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a II. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és a II. rendű alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 88.900 (nyolcvannyolcezer-kilencszáz) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a III. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és a II. rendű alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 50.400 (ötvenezer-négyszáz) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a III. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 63.500 (hatvanháromezer-ötszáz) forint, a II. rendű felperesnek 25.400 (huszonötezer-négy száz) forint, a III. rendű alperesnek 30.480 forint (harmincezer-négy száznyolcvan) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 1.388.000 (egymillió-háromszáznyolcvannyolcezer) forint fellebbezési és csatlakozó fellebbezési illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. rendű felperes (anya) és a tőle különélő II. rendű felperes (apa) gyermeke, személy1 az I. rendű felperessel és annak élettársával, a III. rendű felperessel élt egy háztartásban. Az I. és II. rendű alperesek a III. rendű alperes szülei.

[2] személy1 és a III. rendű alperes között 2016-ban szerelmi kapcsolat alakult ki. 2017 októberében a lány a kapcsolat befejezéséről döntött, a III. rendű alperes azonban nem tudta elfogadni a szakítást. A szakítást követően is rendszeresen kereste telefonon és személyesen a volt barátnőjét, emiatt rendszeres vita, veszekedés volt közöttük, a III. rendű alperes folyamatosan öngyilkossággal fenyegetőzött. személy1 erről a III. rendű alperes családját, elsősorban a III. rendű alperes személy2 nevű nővérét rendszeresen értesítette, segítségüket, illetve közbenjárásukat kérte.

[3] A III. rendű alperes szülei az öngyilkossági fenyegetésekről személyesen gyermeküktől, valamint személy1-től értesültek, és megkísérelték orvosi-pszichológiai segítség felkutatását, de ez nem vezetett eredményre, a III. rendű alperes tagadta kezelésének szükségességét. Ilyen előzményeket követően a II. rendű alperes 2017 novemberében felkereste a III. rendű alperes háziorvosát, aki azt tanácsolta, hogy ismételt öngyilkossággal való fenyegetőzés esetén hívják ki a mentőt, mert csak így érhető el, hogy a III. rendű alperes az akarata ellenére orvosi kezelést kapjon. Az I. rendű alperes több alkalommal személyesen is eljárta a III. rendű alperes és személy1 szakításával összefüggésben kialakult, a III. rendű alperes által okozott konfliktusok kezelésében, így 2017 novemberében megkísérelte a III. rendű alperes hazavitelét személy1 lakhelyét képező társasházból.

[4] A III. rendű alperes továbbra is öngyilkossággal fenyegetőzött, 2018. január 5-én hosszú búcsúlevelet írt volt barátnőjének, személy1nak, melyben közeli öngyilkosságát helyezte kilátásba. személy1 a III. rendű alperes személy2 nevű nővérén keresztül erről nyomban értesítette a III. rendű alperes családját. Az I. és a II. rendű alperesek 2018. január 6-án mentőt hívtak. A mentők a III. rendű alperest – öngyilkossággal való fenyegetőzése miatt – beszállították a kórház pszichiátriájának zárt osztályára. A III. rendű alperes 2018. január 8-án a szakorvosi ajánlás alapján született határozat értelmében a kórházból eltávozható, mert az öngyilkosság veszélyének fennállása nem igazolódott. A III. rendű alperes a kórházból való távozását követően maga is felkereste az orvosát, és a II. rendű alperes is eljárta a pszichológiai segítségnyújtás végett. A III. rendű alperes pszichológiai konzultációját 2018. január 20-ra jegyezték elő.

[5] 2018. január 12-én a III. rendű alperes egy buszmegállóban véletlenül találkozott személy1val, akit hazakísért, majd a lépcsőházában beszélgettek. Este fél 8 körüli időpontban a III. rendű alperes és a lány között heves vita alakult ki, melynek hevében a III. rendű alperes a hátizsákjából elővett késsel többször megszurta a lányt, aki az elszenvedett sérülései következtében a helyszínen életét veszítette.

[6] A III. rendű alperes 17 évesen és 11 hónaposan követte el a bűncselekményt. Az elkövetéskor nem szenvedett tudatzavarban, elmebetegségben, személyiségszerkezete diszharmónikusként volt leírható, az átlagosnál lazább szabályozó rendszerrel, gátlástalansággal, szenzitív-paranoid attitűddel, féltékenységgel, sértődékenységgel, gyanakvással volt jellemezhető, magatartása rejtőzködő, manipulatív volt. A III. rendű alperest személyiségzavara nem akadályozta abban, hogy felismerje, volt barátnőjének megölésével bűncselekményt követ el.

[7] Az I. rendű felperesnek személy1 volt az egyetlen gyermeke, akit 2 éves kora óta a gyermek édesapjától, a II. rendű felperestől külön élve nevelt. Az I. rendű felperes gyermekének elvesztése alapvetően, mélyen, tartósan jelenleg is fennálló megbetegedést okozva sújtotta, a halálesettel összefüggésben szorongásos-depresszív típusú pszichés betegségei keletkeztek, folyamatosan és jelenleg is gyógykezelésre szorul, depressziós állapota alapján pszichoszomatikus betegségek alakultak ki.

[8] A II. rendű felperes a tőle különélő gyermekével átlagosan heti rendszerességgel tartotta a kapcsolatot telefonon, személyesen jellemzően havonta 1-2 alkalommal találkoztak. A gyermeke halálát követően hosszan elhúzódó depresszió alakult ki nála, amelyhez további pszichés megbetegedések társultak, jelenleg is gyógykezelésre szorul, a gyógyszeres és pszichoterápiás kezelések eddig nem vezettek eredményre, állapotában várható javulás, de a veszteség természetére tekintettel az nem is lehet teljes. A haláleset következtében már korábban is meglévő alkoholproblémái súlyosbodtak és pszichoszomatikus betegségek is kialakultak nála.

[9] A III. rendű felperes huzamosabb ideje élettársi kapcsolatban állt az I. rendű felperessel, és a velük egy háztartásban élt az I. rendű felperes gyermeke. A III. rendű felperes kapcsolata I. rendű felperes gyermekével közeli volt, a III. rendű felperes alkalmoszerűen részt vett a gyermek ellátásában, nevelésében- főzött neki, segítette számítógépes problémái megoldását, kocsival szállította. A III. rendű felperesnek személyi halála nagy megterhelést jelentett, veszteségélményét pótolhatatlannak élte meg, enyhe, de elhúzódó depresszió, szorongásos-depresszív típusú pszichés betegség, poszt-traumás stressz zavar tünetei alakultak ki nála, gyógyszeres és pszichoterápiás gyógykezelésre szorult. A pszichés terhelését, betegségét jelentős mértékben súlyosbítja élettársa súlyos testi, lelki megbetegedése, amely gyermekének elvesztésére vezethető vissza.

[10] Az I., a II. és a III. rendű felperesek a keresetükben azt kérték, hogy a bíróság kötelezze az alpereseket az I. rendű felperes részére 15.000.000 forint, a II. rendű felperes részére 10.000.000 forint, a III. rendű felperes részére pedig 6.000.000 forint sérelemdíj, és ezen összegek után 2018. január 12-től a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamat egyetemleges megfizetésére.

[11] Keresetüket arra alapították, hogy a III. rendű alperes személyi, az I. és a II. rendű felperesek gyermekének és a III. rendű felperes nevelt lányának a megölésével megsértette a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (1) bekezdésében, 2:43. § a) pontjában védett, a testi-lelki egészséghez fűződő, valamint a bírói gyakorlat által kialakított és elismert, a teljes családban éléshez fűződő személyiségi jogukat. Előadták, hogy a bűncselekmény elkövetésének idején a III. rendű alperes vétőképes kiskorú személynek minősült, ezért az általa okozott nem vagyoni sérelem miatt sérelemdíj fizetésére köteles. Az I. és a II. rendű alperesekkel szemben a követelésüket arra alapították, hogy az I. és a II. rendű alperesek megszegték a III. rendű alperes felé fennálló gondozói kötelezettségeiket, amit önmagában bizonyít gyermeküknek a „Ne ölj!” legalapvetőbb emberi erkölcsi parancsával ellentétes cselekedete, ezért a vétőképes kiskorú gondozójaként a III. rendű alperessel egyetemlegesen felelnek a sérelemdíjért.

[12] Az I. és a II. rendű alperesek az ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Az I. és a II. rendű alperesek azzal védekeztek, hogy mindenben eleget tettek a nevelési és gondozási kötelezettségüknek. Előadták, hogy 2017 őszén, amikor számukra is nyilvánvalóvá vált, hogy gyermekük nehezen kezeli a barátnőjével való szakítás lelki feldolgozását, megkísérelték orvosi, pszichológusi segítség felkutatását. Okfejtésük szerint nem maradt más lehetőségük, minthogy orvosi tanácsra hívják a mentőt gyermekük öngyilkossággal való fenyegetődése miatt, amit meg is tettek, de a bűncselekmény elkövetését megelőzően néhány nappal lezajlott kórházi kezelés sem állapított meg a gyermekükönél pszichológiai, pszichiátriai ellátást igénylő betegséget. A III. rendű alperes az I. rendű felperes vele szemben előterjesztett keresetének jogalapját nem vitatta, az igényelt sérelemdíj összegét azonban eltúlzottnak értékelte. Az alperesek a sérelemdíj összegszerűségét általánosságban is vitatták, a követelések eltúlzott mértékére hivatkoztak.

[13] Az elsőfokú bíróság az ítéletében kötelezte a III. rendű alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 15.000.000 forintot, a II. rendű felperesnek 3.000.000 forintot és a III. rendű felperesnek 1.000.000 forintot, valamint ezen összegeknek 2018. január 13. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a perrel kapcsolatos költségeiket a felek maguk viselik, az 1.500.000 forint meg nem fizetett illetéket és a magyar állam által előlegezett 1.668.270 forint szakértői díjat az állam viseli.

[14] Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában idézte a Ptk. 2:42. §-át, 2:43. §. a) pontját, 2:43. § (1) bekezdését, a Ptk. 2:52. §-át, a Ptk. 6:544. §-át, és a 6:547. § (1) bekezdését.

[15] Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a III. rendű alperes nem vitásan vétőképes kiskorú személynek minősült, aki köteles a bűncselekményével okozott károk megtérítésére, a III. rendű alperessel szemben a sérelemdíj iránti kereset jogalapja ezért megalapozott. Az I. és a II. rendű alperesekkel szemben azonban a keresetet elutasította, mivel a felpereseknek nem sikerült bizonyítaniuk, hogy az I. és a II. rendű alperesek felróhatóan megszegték a gondozói kötelezettségüket.

[16] A Legfelsőbb Bíróság gyakorlatára (Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.20.274/2011/6, BDT2010.2364.) is utalva megállapította, hogy az elkövetett emberölés ténye, az emberölés tilalmának legalapvetőbb erkölcsi magatartásával ellentétes gyermeki magatartás önmagában nem elégséges az I. és a II. rendű alperesek felelősségének megállapításához. Az emberölés indokának, végrehajtási módjának, a szülők gyermek gondozásával kapcsolatos tényleges tevékenységének értékelésével lehet a mulasztást megállapítani. Jelentőséget tulajdonított annak, hogy a perbeli tényállástól eltérően, a bírósági gyakorlat alapjaként hivatkozott ügyben előre kitervelten, különös kegyetlenséggel végrehajtott emberölés történt. A III. rendű alperes bűnösségét kimondó büntető ítéletben leírt emberölés körülményei alapján arra következtetett, hogy az elkövetés módja nem hordozott olyan többlettartalmat, amely alapul szolgálhatna a II. és a III. rendű alperesek egyetemleges felelősségének megállapítására. Kiemelte, hogy a III. rendű alperes erkölcsileg mélyen kifogásolható, aljas indokból, féltékenységgel vezérelte bosszúból követte el a bűncselekményét, kontrollálatlan indulataira visszavezethető tette elkövetésének körülményei az ilyen tettekre jellemző szinten maradtak.

[17] A bírósági gyakorlatra hivatkozva megállapította, hogy a gondozó felróhatóságát egyaránt megalapozhatja egy konkrét helyzetben kimutatható mulasztás és a gyermeknél a normálistól nagy mértékben eltérő magatartás következményével járó súlyos nevelési hiba is. A felperesek előadása alapján vizsgálta, hogy a II. és a III. rendű alperesek nevelésének voltak-e olyan hiányosságai, amellyel ok-okozati összefüggésbe hozható a gyermekük által elkövetett bűncselekmény. Figyelembe vette, hogy a felperesek állításuk bizonyítékeként elsődlegesen arra hivatkoztak, hogy maga a III. rendű alperes is többször hangoztatta, hogy nem törődik vele a családja, nem szereti őket, és ezt a büntetőeljárásban és a jelen perben is tanúként kihallgatott osztálytársai, barátai is megerősítették. A III. rendű

alperes ismerősei részéről elhangzott állításokat, különösen tanú13, tanú14, tanú15 és tanú16 nyomozati eljárásban tett tanúvallomásainak szülő-gyerek kapcsolatra, szülők utálatára, beszélgetés, törődés hiányára utaló részleteit annak figyelembe vételével értékelte, hogy ezzel ellentétes tartalmú, olyan tanúvallomások is rendelkezésre álltak, melyek az alperesek családját egymásra odafigyelő közösségként jellemezték, az I-II. rendű alpereseket kifejezetten gondoskodó szülőkként írták le. Utalt ebben a körben tanú11 és tanú12 tanúk vallomására. A III. rendű alperes azzal kapcsolatosan tett kijelentéseiről, hogy utálja a szüleit, nem bocsát meg nekik és nem szereti őket (1/F/9.) úgy foglalt állást, hogy ezek a kijelentések a III. rendű alperes szülei által kezdeményezett elmeógyógyintézeti kezelése alatt születtek, illetve a személy1nek küldött sms-ben voltak, melyek pusztán az adott extrém helyzetben tapasztalható lelki állapotának jellemzésére alkalmasak, de nem szolgálhattak alapul az I. és a II. rendű alperesek szülői magatartásának megítélésére. Kiemelte, hogy a nyilvánvalóan extrém lelki állapotban írt búcsúlevelében (1/F/9) a III. rendű alperes maga jellemezte úgy a szüleivel való kapcsolatát, hogy nem szülei a hibásak, hanem ő nem képes a megfelelő módon viszonyulni hozzájuk. Mindezek alapján nem találta megalapozottnak azt a felperesi állítást, hogy a II. és a III. rendű alperesek a III. rendű alperest szisztematikusan elhanyagolták, vagy róla nem gondoskodtak volna. Nem igazolt továbbá az sem, hogy a III. rendű alperes által elkövetett emberölés okozati összefüggésbe hozható a szülők III. rendű alperes irányába tanúsított gondoskodásának hiányával.

[18] Nem találta bizonyítottnak a szülői elhanyagolás alátámasztására a III. rendű alperes alkoholfogyasztására, illetve a számítógépes játékokra fordított idővel kapcsolatos hivatkozást sem, mert a perben semmilyen bizonyíték nem támasztotta alá sem az átlagosat meghaladó alkoholizálást, sem a számítógépfüggőséget.

[19] Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok alapján azt állapította meg, hogy az alperesek a személy1vel való szakítás következtében kialakult pszichológiai, pszichiátriai problémára megkíséreltek orvosi segítséget szerezni, e körben is eleget tettek szülői kötelezettségeiknek. Ezt erősítette meg a III. rendű alperes gyermekorvosának a vallomása is. A kialakult helyzetben, amikor 2017. őszén szembesültek a gyermekük orvosi ellátást igénylő problémájával, öngyilkossági gondolataival, azt tették, ami a szülőktől elvárható: először járóbeteg-ellátás keretében orvoshoz fordultak, majd 2018 januárjában követve a korábbi orvosi tanácsot a gyermeküket kórházi pszichiátriai kezelésre szállították be. Hivatkozott arra is, hogy amennyiben a III. rendű alperes pszichiátriai állapotának megítélésére szakértelemmel rendelkező orvosok pszichiátriai betegség megállapítása és kezelése előírása nélkül otthonába bocsátották a III. rendű alperest, úgy szülei alappal feltételezhették, hogy gyermekük további orvosi kezelésére nincs szükség, nem jelent veszélyt sem magára, sem másokra, e körben sem merülhetett fel gondozói kötelezettségük elmulasztása.

[20] Az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes javára megállapított sérelemdíj meghatározása során a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében foglalt szempontokra hivatkozva értékelte a jogsértés súlyát és az I. rendű felperesre és környezetére gyakorolt hatását, a III. rendű alperes felróhatóságának kiemelkedő súlyosságát. Megállapította, hogy a perbelihez hasonló emberöléses esetekben a magas összegű sérelemdíj megítélése összhangban van a bírói gyakorlattal is (Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.340/2020/5 számú ítélet). Mindezekre

figyelemmel az I. rendű felperes részére 15.000.000 forint sérelemdíj megfizetésére kötelezte a III. rendű alperest.

[21] A II. rendű felperes tekintetében a sérelemdíj megállapításánál jelentőséget tulajdonított annak, hogy nem önmagában az együttélés ténye, hanem a családi kapcsolatok mélysége, szorossága az irányadó annak megítéléséhez, hogy egy családtag elvesztésében megtestesülő jogsértés a család teljességének, integritásának megsértését jelenti-e vagy sem (BH2011. 248, BDT2012. 2728). Megállapította ennek alapján, hogy a lányától a gyermek kicsi kora óta külön élő, de az apai kapcsolatot tartó II. rendű felperesnek is sérült a teljes családban éléshez fűződő személyiségi joga. Az orvosszakértői vélemény igazolta, hogy a II. rendű felperes testi és lelki egészségi állapota a lánya elvesztésére visszavezethetően megrendült, a testi-lelki egészséghez fűződő személyiségi joga is sérült. A sérelemdíj összegének mérlegelésénél értékelte, hogy önmagában az, hogy a II. rendű felperes elvesztette az egyik gyermekét, minden további bizonyítás nélkül alkalmas az elszenvedett sérelem kiemelkedő súlyosságának megállapítására. Az apa-lánya kapcsolat bensőségessége, a gyermekével várhatóan eltölthető idő súlyos megrövidülése, öregkori támaszának elvesztése a II. rendű felperes esetében is olyan körülmények, amelyek a lehető legsúlyosabb jogsértésnek értékelhetők. Figyelembe vette a II. rendű felperes esetén is a III. rendű alperes magatartása felróhatóságának kiemelkedő súlyát. Az általa hivatkozott bírói gyakorlatra tekintettel nagy jelentőséget tulajdonított azonban annak a körülménynek is, hogy a II. rendű felperes csak leánya kisded koráig élt gyermekével együtt, ezt követően pedig egymástól hol kisebb, hol nagyobb távolságban, de külön éltek, és változó intenzitással tartották egymással a kapcsolatot. E körben nagy súllyal értékelte azt a körülményt, hogy a II. rendű felperes saját elmondása szerint is havi egy-két alkalommal találkozott a lányával, ami az apa-lánya kapcsolat bensőségességét az elsőfokú bíróság értékelése szerint ugyan nem zárja ki, de azt támasztja alá, hogy kapcsolatuk meglehetősen laza, alkalmoszerű volt. Ezt az értékelést érvelése szerint megerősítette, hogy a II. rendű felperes csekély mértékű rendszeres tartásdíjjal járult hozzá lánya tartásának költségeihez, ezenfelül alkalmoszerűen, szükség esetén fedezte a lánya nevelésének kiadásait. A fenti szempontok alapján 3.000.000 forint és kamatai összegében tartotta megalapozottnak a II. rendű felperes sérelemdíj iránti igényét. Utalt arra is, hogy az I. rendű felperest mint anyát ért személyes veszteséghez képest is a sérelemdíj ezen összege áll arányban.

[22] A III. rendű felperes sérelemdíj iránti igényénél figyelembe vette, hogy személyi halálakor a bizonyítékok alapján az I. és a III. rendű felperesek huzamos ideje élettársi kapcsolatban álltak. A közös háztartásukban nevelkedett az I. rendű felperes lánya, akivel a III. rendű felperes barátnak nevezhető kapcsolatban állt, ellátásában, nevelésében alkalmoszerűen vett részt. Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a bírói gyakorlat szerint a teljes családban éléshez fűződő személyiségi jog sérelmére alapított igény érvényesítésének előfeltétele a formális rokoni kapcsolat megléte, önmagában az emberi, baráti kapcsolat, illetve az egy életközösségben (családban élés) nem alapozza meg az e címen történő igényérvényesítést. Értékelte a szakértői vélemény alapján, hogy a III. rendű felperesnél a sértett halálát követően enyhe, de elhúzódó depresszió, szorongásos-depresszív típusú pszichés betegség, poszt-traumás stressz zavar tünetei alakultak ki, gyógyszeres és pszichoterápiás gyógykezelésre szorul, a III. rendű felperes pszichés terhelését, betegségét súlyosbítja élettársa I. rendű felperes súlyos testi, lelki megbetegedése. Ezen tényekre tekintettel megállapította, hogy a III. rendű alperes az általa elkövetett bűncselekménnyel

megsértette a III. rendű felperes testi-lelki egészséghez fűződő személyiségi jogát. Mivel a III. rendű felperes tekintetében az egészséghez fűződő személyiségi jogsérelmére alapított igényt találta csak jogalapjában alaposnak, az összecszerűség tekintetében 1.000.000 forint és kamatai mértékéig ítélte megalapozottnak a III. rendű felperes sérelemdíj iránti igényét, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Ítéletének indokolásában a bűncselekménnyel okozott jogsértés III. rendű felperesre és környezetére gyakorolt hatásával, illetve a felróhatósággal kapcsolatban utalt a korábbi felpereseknél kifejtett szempontokra. Értékelte azt is, hogy a III. rendű felperes által elszenvedett egészségkárosodás viszonylag enyhe mértékű.

[23] A perköltségről a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 83. § (2), (3) bekezdése alapján határozott. Figyelemmel volt arra a körülményre is, hogy a felperesek és az alperesek egymástól különálló igényei jelentős mértékben összefüggtek, valamint arra is, hogy a felperesi és az alperesi jogi képviselők valamennyi felperest, illetve alperest képviselték.

[24] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek terjesztettek elő fellebbezést. Fellebbezésükben az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását, és a II. rendű felperest megillető sérelemdíj 10.000.000 forintra, a III. rendű felperest megillető sérelemdíj 6.000.000 forintra történő felemelését, valamint az I. és a II. rendű alperesek III. rendű alperessel egyetemleges kötelezését, továbbá az alperesek másodfokú perköltségben marasztalását kérték.

[25] Sérelmezték a nyomozati eljárásban keletkezett tanúvallomások értékelését. Érvelésük szerint ezek az elfogulatlan, a III. rendű alperest ismerő, vele baráti kapcsolatban álló személyektől, osztálytársaktól származó tanúvallomások igazolták, hogy az alperesek családi élete korántsem volt olyan harmonikus, ahogyan azt az alperesek állították a peres eljárásban. A tanúk beszámoltak arról, hogy a III. rendű alperest szülei elhanyagolták, nem törődtek azzal, hogy merre jár éjszakénként, hogy az iskolában megjelenik-e. Az alperesi előadásokból is az következett, hogy az I. és a II. rendű alperesek egyáltalán nem voltak tisztában fiuk, a III. rendű alperes érzéseivel, problémáival. Nem tudtak arról, hogy a III. rendű alperes éjszakai kimaradásai során hol járt, és nem tudtak gyermekük alkoholfogyasztásáról sem. A sértett és a III. rendű alperes közötti kapcsolati viharokról és a szakításról sem volt tudomásuk, a gyermekük öngyilkossági szándékáról is csak személylétől szereztek tudomást. Hivatkoztak arra, hogy az I. rendű felperes hívta fel a figyelmüket arra, hogy III. rendű alperes zaklatja, fenyegeti az I. és a II. rendű felperesek lányát, de ezt a problémát, jelzést sem vették komolyan, arrogánsan annyit válaszoltak, hogy „állnak elébe.” Sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság ennek ellenére kiemelten értékelte, hogy olyan tanúvallomások is rendelkezésre álltak, amelyek I. és II. rendű alpereseket gondoskodó szülőkként írták le. Érvelésük szerint az elsőfokú bíróság elmulasztotta annak értékelését, hogy ez utóbbi vallomások olyan tanúktól származtak, akik a III. rendű alperest nem ismerték, nem volt rálátásuk alperesek belső családi viszonyaira sem.

[26] Álláspontjuk szerint a bűncselekmény elkövetésének az a módja, hogy a III. rendű alperes a sértettet kifejezetten nyaki tájékra irányuló késszúrással, aljas indokból,

irgalom nélkül gyilkolta meg saját és családja otthonának bejáratánál, elegendő annak megállapításához, hogy a III. rendű alperes szülei a gondozói kötelezettségüket megszegték. A gyilkosság körülményeiből, a cselekmény kegyetlen, egyenes szándékú elkövetéséből, az elterveltségből, a brutális kivitelezésből az a következtetés vonható le, hogy a III. rendű alperes nem volt tisztában az emberi élet értékével, sérthetetlenségével, brutalitás és a szenvtelenség épült be a személyiségébe. Az elterveltség, az elkövetési mód miatt megalapozatlannak tartották azt is, hogy az elsőfokú bíróság enyhébbnek véleményezte egy másik eljárás tárgyává tett emberöléshez képest a perbeli cselekményt.

[27] Érvelésük szerint a beszerzett bizonyítékok alátámasztották az I. és a II. rendű alperesek mulasztásait, gondozásuk, nevelésük hiányosságait. Hangsúlyozták, hogy már jóval korábban észlelhető volt III. rendű alperes agresszivitása, gyakorlatilag teljes szocializációs hiánya. tanú13 vallomása is alátámasztotta, hogy a III. rendű alperes öngyilkossági szándékai nem 2017 őszén kezdődtek. Hivatkoztak a III. rendű alperes számítógépes játékszenvedélyére, iskolából történő kimaradásaira, italozási szokásaira, éjszakai sorozatos távolléteire, azon viselkedésére, mely kifejezetten agresszív és zaklató volt személyl irányába. A bűncselekmény elkövetése hosszú és évekig tartó folyamat, elhanyagolás következménye volt. Mivel az I. és a II. rendű alpereseknek tudomása sem volt gyermekük életéről, problémáiról, nem lehetséges olyan jogi következtetést levonni, hogy ők nem szegték meg felróhatóan a nevelési, gondozási kötelezettségüket. A felperesek szerint az I. és a II. rendű alperesektől elvárható lett volna az is, hogy a pszichiátriáról kiengedett gyermekükkel beszéljenek, figyeljék, hol tartózkodik, mit csinál, mit visz magával, különösen úgy, hogy öngyilkossággal fenyegetőzött. Az alperesek nemtörődöm magatartása és a fenyegető jelek kései észlelése vezetett a tragédiához.

[28] A sérelemdíj kapcsán hivatkoztak arra, hogy a II. rendű felperesnek tanúvallomások által igazoltan nem voltak alkoholproblémái a lánya halála előtt. A II. rendű felperes életvitelének elnehezülése teljes egészében leánya erőszakos és értelmetlen halálának következménye, amelyet nem tud feldolgozni, ezért tévesen tulajdonított döntő jelentőséget az elsőfokú bíróság annak a körülménynek, hogy a II. rendű felperes és a lánya közötti kapcsolat különélésük folytán laza, alkalmoszerű volt, illetve csekély mértékűnek ítélt tartásdíjat fizetett a II. rendű felperes. Ezek a megállapítások ellentétben álltak tanú4 tanúvallomásával is.

[29] Vitatták azt az elsőfokú bírósági következtetést is, mely szerint a III. rendű felperesnek nem sérült a teljes családban éléshez való joga. Álláspontjuk szerint helytelenül ítélte meg az elsőfokú bíróság a vérségi rokoni kapcsolat hiányát, mivel közel 10 évig élt együtt a III. rendű felperes az I. és a II. rendű felperesek lányával, óvta, nevelte, szerette őt, saját gyermekeként gondoskodott róla. tanú6 vallomása is alátámasztotta, hogy a III. rendű felperes nevelt lánya elvesztésével úgy érzi, hogy soha többé nincs lehetősége harmonikus, kiegyensúlyozott családi életre.

[30] A bizonyítékok és a beszerzett igazságügyi szakértői vélemény összességében alátámasztotta a II. rendű, III. rendű felperesek részére igényelt sérelemdíj összegszerűségét,

különös figyelemmel arra is, hogy annak szankciós jellege folytán tükröznie kell azt a társadalmi elítélést is, mely az ilyen jellegű bűncselekményekhez szükségszerűen kapcsolódik.

[31] Az alperesek a fellebbezési ellenkérelmükben a felperesek fellebbezésével érintett részben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását indítványozták. Hivatkoztak arra, hogy a felperesek vallomásokból kiragadott részletekkel próbálták alátámasztani a III. rendű alperes elhanyagolására vonatkozó álláspontjukat, az elsőfokú bíróság azonban ezeket a vallomásokat helyesen értékelte. Kiemelték, hogy a felperesek sosem találkoztak az I. és a II. rendű alperesekkel, és sohasem beszéltek velük telefonon, a III. rendű alperes pedig soha nem fenyegette személyt, hanem a III. rendű alperes mindig az öngyilkosságával fenyegetőzött. Hangsúlyozták, hogy az I. és a II. rendű alperesek mindhárom gyermeküket egyformán szeretik, köztük különbséget nem tettek soha, mindegyikük más-más személyiség, ezért ennek megfelelően nevelték őket. Utaltak arra, hogy a III. rendű alperes 17 éves 11 hónapos volt tette elkövetésekor, ezt megelőzően soha nem volt semmilyen probléma, élte a tinik megszokott életét, iskolába rendszeresen járt, igazolatlan hiányzásai nem voltak, a felperesek által említett hiányzások kizárólag 2017 novemberétől voltak megfigyelhetők. Kiemelték, hogy orvos1 tanácsa szerint jártak el, a II. rendű alperesnek arra a kérdésére, hogy mi lesz a szülő-gyermek kapcsolatukkal, hogy ha kihívják a mentőt, a doktornő azt válaszolta, hogy legalább élni fog, ez vezetett oda, hogy mikor a III. rendű alperes búcsúlevelet írt személynek, a szülei nagyon nehéz döntést hozva kihívták a mentőt. Azok a kijelentések, melyek szerint III. rendű alperes nem szerette a szüleit és ezt baráti, pubertás korban lévő fiatalok előtt kijelentette, olyan tanúktól származnak, akik nem találkoztak az I. és a II. rendű alperessel, így nem ismerhetik a az alperesek pontos családi helyzetét. Hivatkoztak orvos2 gyermekpszichiáter serdülőkorral kapcsolatos megállapítására is. Kiemelték, hogy a felperesek által igényelt igazságügyi orvos szakértői véleményben a II. rendű felperes nyilatkozott úgy, hogy iszogatót korábban is. Kérték értékelni, hogy a II. rendű felperes gyermekével, személylval alkalmanként találkozott, nem életvitelszerűen nevelte. személyl és a II. rendű felperes bensőséges kapcsolatát cáfolja az a tanúvallomás is, amely szerint a II. rendű felperes 2006 év körül találkozott személylval, akkor újra felvette vele a kapcsolatot, de annyira elhidegültek egymástól, hogy személyl fél évig névlnak szólította a II. rendű felperest. A III. rendű felperes esetében kérték figyelembe venni, hogy személyl nem a vér szerinti gyermeke volt, az I. és a III. rendű felperesek az élettársi szerződésüket csak 2019. március 20-án kötötték meg a közjegyző előtt ügyvédjük javaslatára. Hangsúlyozták, hogy a jogszabályban meghatározott szülői egyetemleges kártérítési felelősség arra az esetre vonatkozik, hogy ha a bűncselekmény elkövetése a szülői gondozás elhanyagolása miatt következett be, ami jelen ügyben egyáltalán nem állapítható meg.

[32] Az alperesek csatlakozó fellebbezéssel éltek, amelyben az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását, és az I. rendű felperes sérelemdíjának 7.500.000 forintra, a II. rendű felperes sérelemdíjának 1.500.000 forintra, a III. rendű felperes sérelemdíjának 500.000 forintra történő leszállítását kérték. Hivatkoztak arra, hogy a III. rendű alperesnek vagyona nincs, a megítélt összeg behajtása egy alacsonyabb összeg megítélése mellett nagyobb realitással bír, ami felperesi érdek is, az emberi életet nem lehet pénzben kifejezni, a sérelemdíj összegének meghatározása mérlegelés kérdése.

[33] A Fővárosi Ítéltábla a felperesek fellebbezéseit és az alperesek csatlakozó fellebbezéseit a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[34] Fellebbezés hiányában a Pp. 358. § (5) bekezdése alapján első fokon jogerőre emelkedett az elsőfokú bíróság ítéletének a III. rendű alperest az I. rendű felperes javára 7.500.000 forint, a II. rendű felperes javára 1.500.000 forint és a III. rendű felperes javára 500.000 forint tőke és ezen összegek kamatainak megfizetésére kötelező rendelkezései. Ezért a Fővárosi Ítéltábla kizárólag az elsőfokú ítélet fellebbezéssel, illetve csatlakozó fellebbezéssel támadott, a keresetet elutasító, valamint a III. rendű alperest az I. rendű felperes javára 7.500.000 forintot, a II. rendű felperes javára 1.500.000 forintot és a III. rendű alperes javára 500.000 forintot és ezen összegek kamatait meghaladóan fizetésre kötelező rendelkezéseit bírálta felül.

[35] A II. és a III. rendű felperesek fellebbezése részben alapos, az I. rendű felperes fellebbezése és az I., a II. és a III. rendű alperesek csatlakozó fellebbezése alaptalan.

[36] Az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta, a fellebbezésekben írt okokból nem volt szükség a tényállás kiegészítésére.

[37] Az elsőfokú bíróság nem tulajdonított kiemelt jelentőséget az alperesek családjának barátaitól származó tanúvallomásoknak. Az alperesek nyilatkozatait és a nyomozati tanúvallomásokat összességében, az okirati bizonyítékokkal is összevetve értékelte. Helytállóan következtetett arra, hogy kisebb súllyal lehet figyelembe venni a feldolgozatlan szakítás problémáival küzdő, felfokozott lelkiállapotban lévő 17 éves tinédzsernek a szüleire, családjára tett kijelentéseit. A fellebbezésben foglaltakkal szemben az alperesek családjához kötődő barátok tanúvallomása nem volt elvethető azért, mert a III. rendű alperessel egyáltalán nem, vagy csak ritkán találkoztak. Ez a körülmény nem zárta ki, hogy a szülőkkel, nővérrel folytatott baráti beszélgetések alapján tudomást szerezzenek arról, hogy a szülők hogyan nevelték a gyermekeiket, az öngyilkossági gondolatokkal foglalkozó III. rendű alperesnek hogyan próbáltak segíteni. Az öngyilkossági szándékról tudomást szerző szülők erőfeszítései, az okirati bizonyítékok, üzenetváltások kétséggé tették a III. rendű alperes szüleinek nemtörődömségére, az aggodás, szeretet hiányára vonatkozó állításait. A Fővárosi Ítéltábla utal ennek kapcsán az 50/A. alatt csatolt üzenetváltásra is, amelyben a III. rendű alperes határozottan elutasította édesanyja aggodását és kísérletét arra, hogy megtudja, hol van (pl. „Mikor jössz?”, „Ezt nem teheted!”, „Hol vagy?”, „De bármit megtehetek. Az én életem”, „Meg a miénk is”, „személyl így nem fogod visszakapni, ezzel csak eltaszítod magadtól”), utalt az öngyilkosságának lehetőségére („Mire észbe kapsz és nem leszek, ne csodálkozz”, „személyl nélkül nem bírom sokáig”, „Ha nincs személyl = nem sokáig élek”, „Csak vele beszélek”), ugyanakkor azzal nyugtatta édesanyját, hogy szereti („Nem megyek haza, nincs baj” „Nem lesz baj, szeretlek”). Nem volt arra sem bizonyíték, hogy a III. rendű alperes szülei támogatták, vagy eltűrték volna fiúk iskolai hiányzásait, éjszakai kimaradásait. 2017 őszén már a szülők is érzékelték a fiúk szakítással kapcsolatos problémáit, maga alá kerülését, kezelhetetlenségét és igyekeztek vele beszélni, gyermeküket pszichológusi, orvosi segítség felé terelni, ezért a hiányzásra, éjszakai kimaradásra utaló vallomás a szülői

kötelezettségek elhanyagolásának igazolására nem alkalmas. A becsatolt pszichológiai szakvélemény alapján nem volt bizonyított, hogy a III. rendű alperes szocializációja szinte teljesen hiányzott, személyiségbe a brutalitás, szenvtelenség épült volna be, mint ahogy az sem, hogy szocializációs hiányossága, személyiségzavara szülői kötelezettség elhanyagolásából, nevelési hiányosságból származott volna. Nem volt peradat arra sem, hogy a szülők valamilyen, a III. rendű alperes problémáira utaló iskolai jelzést figyelmen kívül hagytak volna. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megalapozottan következtetett az elsőfokú bíróság arra is, hogy nem volt megállapítható a III. rendű alperes átlagon felüli alkoholfogyasztása, számítógépes játékszenvedélye. Ez utóbbi kérdésnek jelentősége sem volt, mivel a bűncselekmény nem volt kapcsolatba hozható sem alkoholfogyasztással, sem pedig játékszenvedéllyel. Nem volt bizonyított az, hogy a III. rendű alperes szülei a sértett szüleinek megkeresését visszautasították, vagy jelzésüket figyelmen kívül hagyták volna. Nem volt peradat arra, hogy a III. rendű alperes a sértettet korábban bántalmazta volna, vagy vele szemben fizikai erőszakot alkalmazott. A III. rendű felperes is arról számolt be, hogy a sértett meg akarta menteni a III. rendű alperest (12. sorszámú jegyzőkönyv). A III. rendű alperes nővérével folytatott üzenetváltás is arra utalt, hogy a nagykorú sértett az öngyilkossággal fenyegetőző III. rendű alperesen segíteni próbált, őt nem tekintette zaklatás miatt veszélyesnek, fenyegetőnek magára nézve.

[38] Az alperesek nyilatkozatai, illetve a nyomozati eljárásban keletkezett tanúvallomások, okirati bizonyítékok alapján nem lehetett olyan további releváns tényeket megállapítani, amelyek külön-külön, vagy más körülményekkel együtt a tragikus bűncselekmény elkövetésére vezető szülői kötelezettségszegés igazolására alkalmasak.

[39] A Fővárosi Ítéltábla a megállapított tényállás alapján az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival részben értett egyet.

[40] A Ptk. 2:52. § (2) bekezdése alapján a felperesek által elszenvedett személyiségi jogsértésből eredő sérelemdíjért való felelősség fennállását a kártérítési felelősségre vonatkozó szabályok szerint kellett elbírálni.

[41] Az elsőfokú bíróság helytállóan következtetett arra, hogy az I. és a II. rendű alperesek kártérítési felelőssége a lefolytatott bizonyítás alapján nem állapítható meg a III. rendű alperes által elkövetett bűncselekményért, a Fővárosi Ítéltábla lényegét tekintve egyetértett az elsőfokú bíróság által kifejtett indokokkal is.

[42] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezésre tekintettel a következőket emeli ki:

[43] A Ptk. 6:547. § értelmében a gondozó abban az esetben felel a vétőképes kiskorú által okozott károkért a kiskorúval egyetemlegesen, ha a károsult bizonyítja, hogy a felügyeletre köteles gondozója a kötelezettségét felróhatóan megszegte.

[44] Annak kell ezért jelentőséget tulajdonítani, hogy a vétőképes kiskorú által okozott károkért – a Ptk. 6:544. § vétőképtelen kiskorúra vonatkozó rendelkezéseitől eltérően – elsősorban nem a gondozó, hanem maga a kiskorú károkozó felel. A törvény a károkért való felelősség szempontjából a belátási képességgel rendelkező vétőképes kiskorút a vétőképes nagykorú személlyel azonos módon kezeli. Éppen ezért a felügyeletre köteles gondozó felelőssége a károkozó felelőssége mellett – a vétőképtelen kiskorú gondozójától eltérően – másodlagos, a kiskorú felelősségét kiegészíti és további feltételektől teszi függővé. A gondozó kártérítési felelőssége nem feltétlen helytállási kötelezettségen alapul, hanem a más személyért való felelősség sajátos, felróhatósághoz kötött törvényi alakzata. A vétőképes kiskorú gondozójának vétőképtelen kiskorú gondozójánál enyhébb, másodlagos felelőssége abból is fakad, hogy a gyermek növekedésével, belátási képességének, önálló akaratának kialakulásával egyre kevésbé szorul közvetlen felügyeletre, illetve az önállóság növekedésével a gondozónak is egyre kevesebb lehetősége van a felügyeletet fizikailag gyakorolni, a vétőképes kiskorú cselekedeteit közvetlenül befolyásolni. A gondozót a más személy által okozott kárért felróhatósági alapon – a kártérítési anyagi jog szankciós (preventív) funkcióját szem előtt tartva – pedig csak akkor lehet felelőssé tenni, ha a gondozónak lehetősége volt a kár bekövetkezésének megelőzésére. A gyermek személyiségének kialakulásával, önállósodásával, életkora előrehaladtával egyre nehezebb annak meghatározása is, hogy valamely cselekedet mennyiben gondozói kötelezettségszegés, nevelési hiba, vagy az egyéb szocializációs hatások, illetve a vétőképes kiskorú saját, akár a nevelés során kapott mintákkal ellentétes döntésének következménye. Erre tekintettel is a vétőképes kiskorúért fennálló gondozói felelősség sajátos és ezt a sajátosságot az is tükrözi, hogy – a kártérítés kimentési felelősségi rendszerétől eltérően – nem a gondozónak kell kimenteni magát a felelősség alól, hanem a károsultnak kell bizonyítania, hogy a kára azért következett be, mert a gondozó a kötelezettségét felróhatóan megszegte, azaz a károkozó gondozása, nevelése során nem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

[45] A vétőképes kiskorúért való gondozói felelősség speciális jellegéből ezért az következik, hogy a gondozói felelősség megállapításához nem mellőzhető olyan konkrét felügyeleti kötelezettségszegés, vagy olyan egyértelmű, súlyos nevelési hiba bizonyítása, amely okozati összefüggésbe hozható a vétőképes kiskorú károkozó cselekményével. Nem lehet megalapozottan vélelmezni magából a károkozó cselekményből, hogy azt a vétőképes kiskorú azért követte el, mert a gondozó a kötelezettségét megszegte, a kiskorút helytelenül nevelte, gondozását, nevelését elhanyagolta, nem tanította meg az általánosan elfogadott társadalmi normák követésére. Az elsőfokú bíróság fentiekre tekintettel helytállóan, és a bírósági gyakorlattal összhangban (Legfelsőbb Bíróság Pfv.20.274/2011/6.) állapította meg, hogy a „Ne ölj” erkölcsi parancsának megszegése önmagában a 17 éves gyermek erkölcsi fejlődési hiányosságát okozó szülői mulasztást nem igazolt.

[46] A fellebbezésekben is idézett döntésben a bíróságok az erkölcsi nevelés nyilvánvaló hiányosságára egyéb körülmények mellett abból következtettek, hogy a kiskorú elkövetők előre megfontolt szándékkal, a számukra terhes személytől való megszabadulás érdekében, a konfliktus feloldása eszközeként választották kiskorú társuk megölését, és különös kegyetlenséggel hajtották azt végre: amikor az ölési cselekményeket követően életjeleket adott, és a teste nem süllyedt el a tóban, nehéz köveket dobáltak a testére, a sértett

halálát így fulladás okozta. Az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte, hogy a III. rendű alperes által elkövetett bűncselekménynek nincs olyan hasonló mozzanata, amiből kétséget kizáróan lehetne következtetni súlyos nevelési hiányosságra – arra, hogy az I. és a II. rendű alperesek az általánosan elfogadott társadalmi normák - köztük a mások életének feltétlen tiszteletben tartása, az emberölés elfogadhatatlansága és tilalma - figyelmen kívül hagyására vagy az azokkal kifejezetten ellentétben álló magatartásra ösztönözték volna a III. rendű alperest. A III. rendű alperes a megállapított tényállás szerint a saját halálával fenyegetőzött, cselekményét 17 évesen, veszekedés hevében követte el, nem előre kitervelten. A szakértői vélemény alátámasztotta, hogy a cselekmény elkövetésében féltékenység, sértődés, leválási képtelenség, ezek mentén felgyűlt feszültség motiválhatta. Ezek a körülmények nem alkalmasak súlyos nevelési hiba igazolására, még akkor sem, ha az alaptalan féltékenység vezérelte bosszú aljas indoknak minősül. Az elkövetés helyének az előre kiterveltség hiányában nincs jelentősége. A III. rendű alperes az emberölést nem különös kegyetlenséggel követte el, az elsőfokú bíróság ezért helytálló következtetést vont le arra, hogy az nem haladta meg az ölési cselekménnyel rendszerint együtt járó brutalitást és kegyetlenséget. A veszekedés hevében elkövetett cselekmények esetén jelentős szerepe van az erkölcsi akadályokat legyőző indulatnak is, így a nyakra irányuló szúrások, azok ereje szülői mulasztást kétséget kizáróan nem bizonyít.

[47] Az elsőfokú bíróság helyesen értékelte, hogy a gondozó felróhatóságát nemcsak egy konkrét helyzetben kimutatható mulasztás, hanem olyan súlyos nevelési hiba is megalapozhatja, ami a normálistól nagy mértékben eltérő magatartásra vezetett (Legfelsőbb Bíróság., BDT 2010.2364.). Nem hagyható ennek kapcsán figyelmen kívül, hogy a vétőképes kiskorú esetében a felügyelet általában kevésbé szoros, a vétőképes kiskorúnak a szabadidő eltöltésében nagyobb szabadsága van. Minden kiskorú gyermek a személyiségéhez, életkorához illeszkedő nevelést, felügyeletet igényel, hasonló helyzetben is különböző nevelési eszközök, módszerek, stílusok lehetnek célravezetőek. A megfelelő nevelési módszerek sokféleségére, az átlagos szülői ismeretekre, életkori sajátosságokra tekintettel a súlyos, a társadalmi normákat nyilvánvalóan sértő minta, egyértelmű nevelési hiba bizonyítása (pl. Pfv.20.274/2011/6., BH1975.69.) esetén állapítható meg vétőképes kiskorúnál nevelési hiba miatti gondozói kötelezettségszegés. Szülői felelősséget megalapozó súlyos nevelési hibának minősülhet pl. valamely jogszabályt, társadalmi normát sértő magatartás mintaként állítása, eltérése, ha később ilyen, vagy ehhez hasonló magatartást tanúsítva okoz a vétőképes kiskorú kárt. A felperesek azonban nem bizonyították, hogy az I., II. rendű alperesek eltűrték, vagy mintaként állították a III. rendű alperes olyan viselkedését, ami a tragikus bűncselekmény elkövetésével összefüggésbe hozható, vagy körvonalazható szerepük volt ilyen viselkedésminta kialakításában.

[48] Az elsőfokú bíróság egyebekben gondos, részletes és megalapozott indokolással jutott arra a következtetésre, hogy a felpereseknek a megállapított tényállás alapján nem sikerült olyan felróható gondozói kötelezettségszegést, nevelési hibát bizonyítaniuk, ami a III. rendű alperes által elkövetett emberöléshez vezetett. A Fővárosi Ítéltábla a felperesek fellebbezésében foglaltakkal szemben kiemeli, hogy a családon belüli kapcsolatok minőségének, a szülő-gyerek közötti bizalom, információ-megosztás mértékének esetleges hiányosságai nem gondozói kötelezettségszegések. A felperesek 2017. őszét megelőző időszakra nem tudtak olyan felróható, konkrét kötelezettségszegést bizonyítani, ami az adott ügyben elkövetett emberöléssel összefüggő nevelési hibának értékelhető.

[49] Az elsőfokú bíróság maradéktalanul helytálló indokolással állapította meg, hogy az I. és a II. rendű alperesek miután észlelték a fiuk szakítással kapcsolatos nehézségeit, öngyilkossági szándékait, az adott helyzetben általában elvárható módon kísérelték meg a III. rendű alperest segítséghez juttatni. A korábbi észlelés hiánya nem igazol felróható gondozói kötelezettségszegést. A fellebbezésben kifejtettekkel szemben nem volt szülői kötelezettségszegésként értékelhető az sem, hogy nem ellenőrizték a 17 éves gyermekük táskáját, nem felügyelték szorosán iskola utáni időtöltését, különös tekintettel arra, hogy az sms váltásokból kitűnően 2018. év elején a III. rendű alperes már nagyon nehezen volt kezelhető, ugyanakkor a pszichiátriáról kikerülve együttműködést is mutatott. A III. rendű alperes a bűncselekményt az iskolai idő után követte el, péntek este, a sértettet hazakísérve, lépcsőházi beszélgetés során, olyan időpontban, amelyben nem tekinthető elvárhatónak, hogy egy 17 éves 11 hónapos gyermek otthon tartózkodjon, vagy otthonán kívül is közvetlen szülői felügyelet, ellenőrzés alatt álljon. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a III. rendű alperes a kórházi tartózkodást követően a pszichológus felkeresésében együttműködő magatartást mutatott, a kórházból azzal bocsátották el, hogy nincs öngyilkossági szándéka, így az I., II. rendű alperes szülőtől nem volt elvárható annak feltételezése sem, hogy magára vagy másra veszélyt jelent a III. rendű alperes. A kétségtelenül tragikus bűncselekményből visszakövetkeztetni ilyen elvárásokat a tények utólagos ismeretéből visszamenőleg levont (ex post facto) következtetés, amire azonban jogi felelősség nem alapítható.

[50] Az elsőfokú bíróság a fentiekre figyelemmel – a bűncselekménnyel okozati összefüggésben álló konkrét, felróható szülői kötelezettségszegés bizonyítottsága hiányában – a Ptk. 6:547. § -ának sérelme nélkül utasította el az I. és a II. rendű alperesekkel szemben a felperesek keresetét.

[51] Az alperesek alaptalanul fellebbezték a megállapított sérelemdíjak összegét a III. rendű alperes vagyoni helyzetére, teljesítőképességére hivatkozva; ez a szempont a Ptk. 2:52. § (3) bekezdése alapján nem értékelhető. A Fővárosi Ítéltábla utal arra is az alperesek csatlakozó fellebbezésére tekintettel, hogy a sérelemdíj nem a sértett életének értékét fejezi ki, hanem a személyiségi jogsértést hivatott szankcionálni (magánjogi büntetés), és a személyiségi jogában megsértett személyt ért nem vagyoni sérelmet hozzávetőlegesen kompenzálni másnemű előnnyel, pénzbeni szolgáltatással.

[52] A Fővárosi Ítéltábla a II. és a III. rendű felperesek javára megállapított sérelemdíj összegével és annak indokaival ugyanakkor csak részben értett egyet.

[53] Az elsőfokú bíróság a II. rendű felperes sérelemdíjának Pp. 279. § (3) bekezdése szerinti mérlegelése során helyesen, a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésének megfelelően vette számba a sérelemdíj összecszerűségének meghatározásánál irányadó szempontok közül a jogsértés súlyát, a sértettre és a környezetre gyakorolt jelentős hatásait, a III. rendű alperes felróhatóságának (szándékos magatartásának) jelentős mértékét. A szakértői véleményben foglalt II. rendű felperesi nyilatkozat alapján megalapozottan értékelte, hogy korábban is

voltak problémái a II. rendű felperesnek az alkohollal, ez az előzmény azonban kisebb súllyal vehető figyelembe, mivel az alkoholprobléma súlyosodása járt jelentősebb következményekkel. A tartásdíj mértékéből a kapcsolat lazaságára az ítélet indokolásában levont következtetés megalapozatlan volt, tekintettel arra, hogy a szakértői vélemény alátámasztotta, hogy a II. rendű felperes lelki egészségét súlyosan megviselte a tragédia. Az elsőfokú bíróság a tanúbizonyítás eredményére és a szakértői vélemény megállapításaira tekintettel túlzott jelentőséget tulajdonított a különélésnek is. Az alperesek által hivatkozott vallomás (édesapját névlnak szólította fél évig) a 2006-os kapcsolatra vonatkozott, a tanúk vallomása és a III. rendű alperes előadása is alátámasztotta, hogy a II. rendű felperessel találkoztak többször, amikor még a sértett a III. rendű alperessel szerelmi kapcsolatban volt. Nem volt peradat arra, hogy ebben az időben ne édesapjaként tekintett volna a II. rendű felperesre a sértett. Nem bizonyít laza kapcsolatot az, hogy a II. rendű felperes a sértett halála előtt havi egy-két alkalommal találkozott felnőtt, 19 éves lányával. A gyermek elvesztése az egyik legsúlyosabb sérelem, amit szülő átélhet, különösen akkor, ha a gyermeke fiatal korban van és bűncselekmény, azaz erőszakos, értelmetlen cselekmény következménye a gyermeke halála. A II. rendű felperes elvesztette annak lehetőségét, hogy fiatal felnőtt gyermeke élete kibontakozásának, sikereinek, örömeinek részese legyen. A II. rendű felperest ért veszteséggel, és egészségkárosodásával, az emberölés jogsértésének súlyával nincs arányban az elsőfokú bíróság által megállapított sérelemdíj. A Fővárosi Ítéltábla ezért a Pp. 279. § (3) bekezdése alapján, a különélést, az ár- értékviszonyokat és a bírósági gyakorlatot is figyelembe véve a II. rendű felperes javára megállapított sérelemdíjat 7.000.000 forintra felemelte.

[54] Nem értett egyet a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság személyiségi jogsértést érintő szűkítő értelmezésével sem. A III. rendű felperes igénye személyiségi jogsértésen alapult. A Ptk. 2:42. § (1), (2) bekezdése értelmében a személyiségi jog sérelmét jelenti a személyiség érvényesítésének, a személyiség magjához tartozó lényeges cselekvési lehetőségeinek jogtalan korlátozása, a személyiség lényeges jellemzőjét ért jogtalan behatás. A személyiség lényegéhez tartozik a családi élet és a családi kapcsolatok megélése. A családi élet tiszteletben tartását a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése külön nevesítve is a személyiségi jogvédelem alá helyezi. A családi élet személyiségi jogi fogalma nem korlátozódik vér szerinti rokonságra. A külön élő családtagok, rokonok (pl. szülő-gyermek) kapcsolata, vagy az olyan családokon belüli kapcsolatok is, ahol a családban élő gyermek csak az egyik szülőnek a vér szerinti rokona (pl. nevelőszülői kapcsolat) egyaránt a magán- és családi élet zavartalanságához való jog személyiségi jogvédelme alatt állnak. A Fővárosi Ítéltábla ezzel összefüggően megjegyzi, hogy a Kúria egy újabb ítéletében (Pfv.III.20.775/2019/4.) kifejtette, hogy az ítélkezési gyakorlatban használt teljes, egészséges családban éléshez fűződő jog helyett helyesebb a személyiségi jogok körében az Alaptörvény VI. cikkében és a Római Egyezményben használt terminológiához igazodva a családi élethez fűződő jogként nevesíteni ezt a jogosultságot. A Kúria szerint az is ezt indokolja, hogy az egészséges és teljes család szóhasználat az egészséges és teljes család egyfajta általánosítása is megtörténik, holott ez mindig relatív, csak az adott konkrét családhoz, annak jellemzőihez mérten értelmezhető (mást jelent az ún. „csonka”, és mást az együtt élő szülők által összetartott családok számára a teljes család). A Fővárosi Ítéltábla utal ebben a tekintetben arra is, hogy a Ptk. családjogi kapcsolatként szabályozza a nevelőszülő és a nevelt gyermek közötti jogviszonyt. A nevelőszülő javára egyéb törvényi feltételek fennállása mellett jogot biztosít a tartásdíjra, nevelőszülőnek tekinti azt is, aki a kiskorúról saját háztartásában hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott, anélkül, hogy vér szerinti rokona lenne [Ptk. 4:199. § (1), (2) bekezdés].

[55] A megállapított tényállás szerint az I. rendű felperes, gyermeke és az I. rendű felperes élettársa, a III. rendű felperes huzamosabb ideje egy háztartásban éltek. A III. rendű felperes részt vett a sértett nevelésében, ellátásában, a tanúvallomások szerint a sértettel bensőséges kapcsolatban állt, a III. rendű felperes magára nevelőszülőként tekintett. Az I. rendű felperes gyermekének halálával a III. rendű felperes számára is elveszett a nevelő szülői szerep lehetősége, sérült az a családi közösség, amelynek élményét addig megélhette. A tragédia következtében élettársával való kapcsolata is nehezebbé vált. Mindezekre tekintettel megalapozottan lehetett következtetni arra, hogy a III. rendű felperes családi élethez való joga is sérült, így a sérelemdíj megállapításánál nemcsak a lelki egészséghez való jog sérelmét kellett figyelembe venni. A III. rendű felperes egy háztartásban élt a sértettel, az ezzel összefüggő sérelme is jelentősebb, mint a II. rendű felperesé. A III. rendű egészségkárosodása ugyanakkor az orvosszakértői vélemény alapján kisebb mértékű. Az elsőfokú bíróság által feltárt veszteségeket, a jogsértés súlyát, illetve a III. rendű felperes kisebb mértékű egészségkárosodását figyelembe véve, a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 279. § (3) bekezdése alapján mérlegeléssel 5.000.000 forint sérelemdíjat talált arányosnak a III. rendű felperes által elszenvedett jogsérelem másnemű előnnyel történő kompenzálására.

[56] A fellebbező felperesek és a csatlakozó fellebbezést előterjesztő alperesek nem kifogásolták az elsőfokú bíróság perköltségszámítási módját. A felperesek és az alperesek között összességében a pernyertesség-pervesztesség arányát a mérlegeléssel megállapított sérelemdíj felemelése az I. és a II. rendű alperesekkel szembeni keresetet elutasító rendelkezés helybenhagyására tekintettel nem érintette. A fellebbezés részbeni eredményessége ezért nem indokolta az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezésének a megváltoztatását.

[57] Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta a rendelkező részben foglaltakat szerint, egyebekben pedig helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

[58] A II. és a III. rendű felperesek fellebbezése részben vezetett eredményre, az I., a II. és a III. rendű alperesek és az I. rendű felperes fellebbezése eredménytelen volt.

[59] Az I. rendű felperes a másodfokú eljárásban az I., II. rendű alperes tekintetében teljes egészében pervesztés lett, ezért a Fővárosi Ítéltábla az I. rendű felperest a Pp. 364. § folytán alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdés, 87. § (1) bekezdése, 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a), b) pontja, (5), (6) bekezdése alapján a fellebbezési perérték (15.000.000) és a közös perképviselőre tekintettel szükséges ügyvédi munkamennyiség alapján mérsékelten, 100.000 forint + áfa összegben megállapított ügyvédi munkadíj, mint másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte egyetemlegesen az I., II. rendű alperesek javára. A II. és a III. rendű felperes az I., II. rendű alperesekkel szemben teljes egészében pervesztés lett, így ugyanezen jogszabályi rendelkezések alapján a II. rendű felperes a fellebbezési pertárgyértékre (10.000.000 forint) és a közös perképviselőre tekintettel

mérsékeltlen megállapított 70.000 forint + áfa, a III. rendű felperes 40.000 forint + áfa másodfokú perköltség megfizetésére volt köteles egyetemlegesen az I., II. rendű alpereseknek.

[60] Az I. rendű felperes a III. rendű alperessel szemben pernyertes lett, ezért a Pp. 364. § folytán alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a), b) pontja, (5), (6) bekezdése alapján, a csatlakozó fellebbezési pertárgyértékre (7.500.000) és a közös perképviselőre tekintettel szükséges munkamennyiségre figyelemmel mérsékelve, 50.000 forint + áfa összegben megállapított ügyvédi munkadíj megfizetésére kötelezte a III. rendű alperest az I. rendű felperes javára. A II. rendű felperes a III. rendű alperessel szemben részben lett pernyertes, a pervesztesség-pernyertesség aránya 2/3-1/3 volt a II. rendű felperes javára. A Pp. 364. § folytán alkalmazandó Pp. 83. § (2) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a), b) pontja, (5), (6) bekezdése alapján a fellebbezési és csatlakozó fellebbezési pertárgyértékre (8.500.000) és a közös perképviselőkre tekintettel szükséges munkamennyiségre figyelemmel az előző rendelkezések és számítási mód szerint mérsékelve megállapított felperesi és alperesi ügyvédi munkadíjak (60.000 forint+ áfa - 60.000 forint+ áfa) pernyertesség-pervesztesség arányban történő összeszámítását követően a III. rendű alperesnek 20.000 forint + áfa másodfokú perköltséget kellett megfizetnie a II. rendű felperesnek. A III. rendű felperes a III. rendű alperessel szemben túlnyomórészt pernyertes lett, a pervesztesség-pernyertesség aránya 80-20 % volt a III. rendű felperes javára. A II. rendű felperesnél alkalmazott számítási mód és rendelkezések, valamint 5.500.000 forint fellebbezési és csatlakozó fellebbezési pertárgyérték, jogi képviselőként 40.000 forint + áfa - 40.000 forint + áfa figyelembevételével, a III. rendű felperes javára 24.000 forint +áfa másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte a Fővárosi Ítéltábla a III. rendű alperest.

[61] A le nem rótt fellebbezési és csatlakozó fellebbezési illetékről a Fővárosi Ítéltábla a részben pervesztés I., II., III. rendű felperesek, illetve III. rendű alperes személyes költségmentességére figyelemmel a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján határozott.

Budapest, 2022. augusztus 30.

dr. Lente Sándor s.k.
s.k.

dr. Istenes Attila s.k.

dr. Csóka István

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró